

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa W. D. i Z. S.

przeciwko U. M.

o zachowek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2015 r.,

na skutek skarg kasacyjnych powódek

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 17 czerwca 2014 r., sygn. akt VI ACa 1527/13,

- 1) odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,
- 2) zasądza na rzecz pozwanej od każdej z powódek kwoty po 1800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie adwokatowi Ł. H. kwotę 1800 (tysiąc osiemset) złotych powiększoną o należny podatek VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu powódce Z. S. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko wtedy, gdy skarżący powoła i uzasadni istnienie przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach może zostać oparte rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego.

Powódki W. D. oraz Z. S. wniosły skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2014 r. w sprawie z ich powództwa przeciwko U. M. o zachówek.

Wniosek powódki W. D. o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W ocenie skarżącej w sprawie istnieją dwa zagadnienia prawne przedstawione w formie następujących pytań: „czy przy zmniejszaniu wysokości zachowku przez Sąd, przy zastosowaniu art. 5 k.c. wystarczające do dokonania zmniejszenia jest powołanie się na treść owego przepisu czy też konieczne jest podanie wzorca odpowiedniego zachowania uprawnionego do zachowku wobec spadkodawcy bądź zobowiązanego do zapłaty zachowku, a następnie dopiero ustalenie, czy zachowanie uprawnionego do zachowku narusza przyjęte i ustalone ww. sposób zasady współżycia społecznego oraz w jaki sposób i jaki wpływ to zachowanie ma na wysokość zachowku?” oraz „czy możliwe jest zmniejszenie wysokości zachowku na podstawie art. 5 k.c. poprzez zaliczenie na poczet zachowku należnego uprawnionemu korzyści majątkowej otrzymanej od osoby trzeciej, z tytułu rozliczeń bezpośrednio niezwiązanych ze sprawą o zachówek, czy też zgodnie z art. 996 k.c. zaliczeniu na należny uprawnionemu zachówek podlegają tylko darowizny uczynione na jego rzecz?”.

Powódka Z. S. wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparta na przesłance przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zdaniem skarżącej w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne powstałe na tle wykładni art. 995 § 1 k.c. mianowicie: „czy na podstawie art. 995 § 1 k.c. można dokonać oszacowania wartości darowizny według cen z chwili ustalania zachowku, gdy składnik ten został sprzedany przez obdarowanego przed chwilą orzekania, a cena sprzedaży rzeczy różna jest od ceny w chwili ustalania zachowku, a jednocześnie sprzedaż tej rzeczy nastąpiła po cenach rynkowych na czas dokonania czynności?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić z przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSCN 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 3 października 2002 r., II CKN 447/01, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl.; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, niepubl.; z dnia 24 kwietnia 2014 r., II CSK 600/13, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej powódki W.D. nie spełnia tych wymagań. Podniesiona przez skarżącą kwestia zmniejszenia wysokości zachowku na podstawie art. 5 k.c. był już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Ponadto możliwość zastosowania art. 5 k.c. uzależniona jest od oceny okoliczności faktycznych konkretnej sprawy dokonywanej przez sąd w każdej sprawie. Przyjęte zatem zostało w judykaturze, iż w wyjątkowych wypadkach dopuszczalne jest obniżenie sumy należnej z tytułu zachowku na podstawie art. 5 k.c. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1981 r., III CZP 18/81,

OSNCP 1981 nr 12, poz. 228; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 215/03, niepubl.).

Również wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej powódki Z. S. nie spełnia wskazanych wymagań. Zwrócić należy uwagę na fakt, iż art. 995 § 1 k.c. jest sformułowany w sposób jasny i nie zachodzą wątpliwości co do jego interpretacji. Skarżąca, wskazując na potrzebę rozważenia słuszności ustalenia wartości rzeczy na chwilę ustalenia zachowku, gdy rzecz ta została zbyta wcześniej, odwołuje się w istocie do klauzul generalnych a ich zastosowanie każdorazowo zależy od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania obu skarg kasacyjnych.

Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego jak w sentencji pkt 2 na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 6, § 13 ust 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461; zm.; Dz. U. z 2015 r. poz. 616).

Sąd Najwyższy o kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce Z. S. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzekł jak sentencji pkt 3 na podstawie z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. oraz § 6 pkt 6, § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461; zm.; Dz. U. z 2015 r. poz. 616).